

JUDr. ROBERT PELIKÁN, Ph.D.
MINISTR SPRAVEDLNOSTI ČR

V Praze dne 6.5.2016
Čj. MSP-225/2016-OJD-SPZ/2
Počet listů: 2
Přílohy: 2

Nejvyšší soud
Burešova 20
657 37 Brno

Věc : obv. L. O. - stížnost pro porušení zákona

Přílohy:

Ověřená kopie rozsudku bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně ze dne 27.1.1955 sp. zn. T 2/55 s dochovaným spisovým materiálem
Zpráva Vojenského ústředního archivu Praha ze dne 7.3.2016, č. j. 142-2/2016-211100

Podle § 266 odst. 1 trestního řádu podávám ve prospěch obviněného L. O.

stížnost pro porušení zákona

proti rozsudku bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně ze dne 27.1.1955 sp. zn. T 2/55, který nabyl právní moci dne 27.1.1955.

Rozsudkem bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně ze dne 27.1.1955 sp. zn. T 2/55 byl L. O. uznán vinným trestnými činy vyhýbání se služební povinnosti podle § 270 odst. 1 písm. b) zákona č. 86/1950 Sb., trestního zákona a neuposlechnutí rozkazu podle § 278 odst. 1 stejného zákona, přičemž mu byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání 27 měsíců a trest ztráty čestných práv občanských na dobu 3 roků. Zároveň mu byla stanovena povinnost nahradit náklady trestního řízení zálohované státem.

Trestného činu vyhýbání se služební povinnosti podle § 270 odst. 1 písm. b) zákona č. 86/1950 Sb., trestního zákona se obviněný podle výroku tohoto rozsudku dopustil tím, že

dne 10.12.1954 u svého útvaru v Horní Suché nenastoupil do směny a odůvodňoval to tím, že mu v tom brání jeho náboženské přesvědčení, protože je adventista 7. dne. Trestný čin neuposlechnutí rozkazu podle § 278 odst. 1 zákona č. 86/1950 Sb., trestního zákona pak jmenovaný dle znění enuciátu daného rozsudku spáchal tak, že dne 17.12.1954, když mu byl jeho náčelníkem dán rozkaz, aby do určené směny nastoupil, odepřel tento rozkaz provést a také jej neprovedl, přičemž se také odvolával na svoje náboženské přesvědčení. Daný rozsudek nabyl právní moci dnem jeho vyhlášení, tedy 27.1.1955.

Obviněný nepožádal o provedení přezkumného řízení podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, a návrh na přezkum ve věci nepodal ani příslušný prokurátor. Je třeba na tomto místě podotknout, že na trestný čin neuposlechnutí rozkazu podle § 278 odst. 1 zákona č. 86/1950 Sb., trestního zákona se zákon o soudní rehabilitaci nevztahoval, avšak podle jeho ustanovení § 30 odst. 2 platí, že i v jiných věcech, než jsou uvedeny v tomto zákoně, je generální prokurátor povinen podat stížnost pro porušení zákona, jestliže přezkoumáním zjistí, že k porušení zákona došlo z důvodů uvedených v § 1. Toto oprávnění, resp. povinnost podle současné právní úpravy přešlo z generálního prokurátora na ministra spravedlnosti.

Podle § 15 odst. 1 Ústavy Československé republiky z roku 1948 (ústavní zákon č. 150/1948 Sb.) se svoboda svědomí zaručuje.

Podle § 1 odst. 1 zákona č. 87/1950 Sb., trestního řádu bylo účelem trestního řádu upravit řízení v oboru trestního soudnictví tak, aby trestné činy byly náležitě zjištěny a jejich pachatelé podle zákona potrestáni.

Podle § 2 odst. 3 zákona č. 87/1950 Sb., trestního řádu bylo úkolem soudu v trestním řízení zejména spravedlivě rozhodovat o trestných činech.

Podle § 270 odst. 1 písm. b) zákona č. 86/1950 Sb., trestního zákona se trestného činu vyhýbání se služební povinnosti dopustil ten, kdo se úmyslně vyhýbal plnění služební povinnosti mimo jiné i tím, že se odvolával na náboženské nebo jiné přesvědčení.

Podle § 278 odst. 1 zákona č. 86/1950 Sb., trestního zákona se trestného činu neuposlechnutí rozkazu dopustil ten, kdo odepřel provést nebo, byť i z nedbalosti, neprovedl rozkaz náčelníka.

Podle § 1 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, je účelem tohoto zákona zrušit soudní rozhodnutí za činy, které v rozporu s principy demokratické společnosti respektující občanská politická práva a svobody zaručené ústavou a vyjádřené v mezinárodních dokumentech a mezinárodních právních normách zákon označoval za trestné, umožnit rychlé přezkoumání případů osob takto protiprávně odsouzených v důsledku porušování zákonitosti na úseku trestního řízení, odstranit nepřiměřené tvrdosti v používání represe, zabezpečit neprávem odsouzeným osobám společenskou rehabilitaci a přiměřené hmotné odškodnění a umožnit ze zjištěných nezákonností vyvodit důsledky proti osobám, které platné zákony vědomě nebo hrubě porušovaly.

Podle § 1 odst. 2 téhož posledně uvedeného zákona činy, které směřovaly k uplatnění práv a svobod občanů zaručených ústavou a vyhlášených ve Všeobecné deklaraci lidských práv a v navazujících mezinárodních paktech o občanských a politických právech, byly československými trestními zákony prohlášeny za trestné v rozporu s mezinárodním právem a mezinárodnímu právu odporovalo také jejich trestní stíhání a trestání.

V dané věci bylo při přezkumném řízení vycházeno z účelu zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, jehož vydáním sledoval zákonodárce především odstranění největších křivd, které se v 50. letech 20. století staly v justičním rozhodování tak, jako tomu bylo právě v posuzovaném případě, kdy obv. L. O. byl v podstatě odsouzen pro své náboženské přesvědčení. Navíc v době rozhodování bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně nebylo zohledněno, že jmenovaný uplatnil právo na svobodu svědomí zaručené tehdejší Ústavou 9. května 1948 (ústavní zákon č. 150/1948 Sb.) a právo na svobodu svědomí zakotvené v článku 18 Všeobecné deklarace lidských práv. Právo na svobodu svědomí přitom nelze zaměňovat se svobodou víry ani se svobodou náboženskou, zejména když motiv jednání pod imperativem svědomí je v případě odmítání vojenské služby nutno považovat za určující. V tomto směru lze odkázat na nález Ústavního soudu ze dne 26.3.2003, sp. zn. Pl. ÚS 42/02, podle něhož výklad i sebestarších trestněprávních norem, je-li díky využitelnému procesnímu prostředku prováděný soudem dnes s důsledky pro posouzení trestního postihu osoby, tedy s důsledky zasahujícími do osobní sféry takové osoby, nemůže být proveden bez ohledu na dnes platné konstitutivní hodnoty a principy demokratického právního státu tak, jak jsou vyjádřeny v ústavním pořádku České republiky. Jen takto omezeně, hodnotově diskontinuálně, lze chápat kontinuitu se „starým právem“, jehož aplikace (zákonost) je předmětem soudobého řízení o stížnosti pro porušení zákona. Svoboda svědomí se projevuje v rozhodnutích jednotlivce učiněných v určitých konkrétních situacích, tedy „tady a teď“, pocitovaných jako hluboce prožitá povinnost. Strukturálním znakem svědomí je kromě souvztažnosti k normě a zároveň k situaci i osobní prožitek bezpodmínečné povinnosti. Svoboda svědomí přitom patří k tzv. základním právům absolutním, tj. takovým, která nelze omezit obyčejným zákonem. Tento charakter práva na svobodu svědomí nemůže změnit ani skutečnost, že tzv. Ústava 9. května č. 150/1948 Sb. sice v § 15 svobodu svědomí deklarovala, avšak zároveň ji negovala tím, že stanovila, že svoboda svědomí nemůže být důvodem k odepření splnění občanské povinnosti, kterou stanovil obyčejný zákon. Odepřela tedy svobodě svědomí charakter tzv. absolutního práva, když toto nové omezení svobody svědomí přerušilo kontinuitu chápání svobody svědomí jakožto absolutního práva tak, jak ji chránila již Ústavní listina z roku 1920.

Vzhledem k výše uvedenému je zřejmé, že v dané věci došlo k porušení zákona v neprospěch obviněného L. O. a je proto namístě předmětný odsuzující rozsudek bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně ze dne 27.1.1955 sp. zn. T 2/55, jakož i další obsahově navazující rozhodnutí, zrušit, napravit tak nezákonný stav a poskytnout tímto způsobem určité zadostiučinění obviněnému, který setrval na svém náboženském přesvědčení i v době totalitního režimu.

Navrhují proto, aby Nejvyšší soud ČR:

- 1) Podle § 268 odst. 2 trestního řádu vyslovil, že rozsudkem bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně ze dne 27.1.1955 sp. zn. T 2/55 byl v neprospěch obviněného L. O. porušen zákon v ustanovení § 2 odst. 3 zákona č. 87/1950 Sb. ve vztahu k ustanovením § 270 odst. 1 písm. b) a § 278 odst. 1 zákona č. 86/1950 Sb.,
- 2) podle § 269 odst. 2 trestního řádu rozsudek bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně ze dne 27.1.1955 sp. zn. T 2/55 zrušil a dále zrušil i všechna rozhodnutí na tento rozsudek obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu,

3) a dále postupoval podle § 270 odst. 1 trestního řádu, případně podle § 271 odst. 1 trestního řádu.

JUDr. Robert Pelikán, Ph.D.
ministr spravedlnosti ČR

Nejvyšší soud rozhodl pod sp. zn.: [3 Tz 34/2016- I.](#)